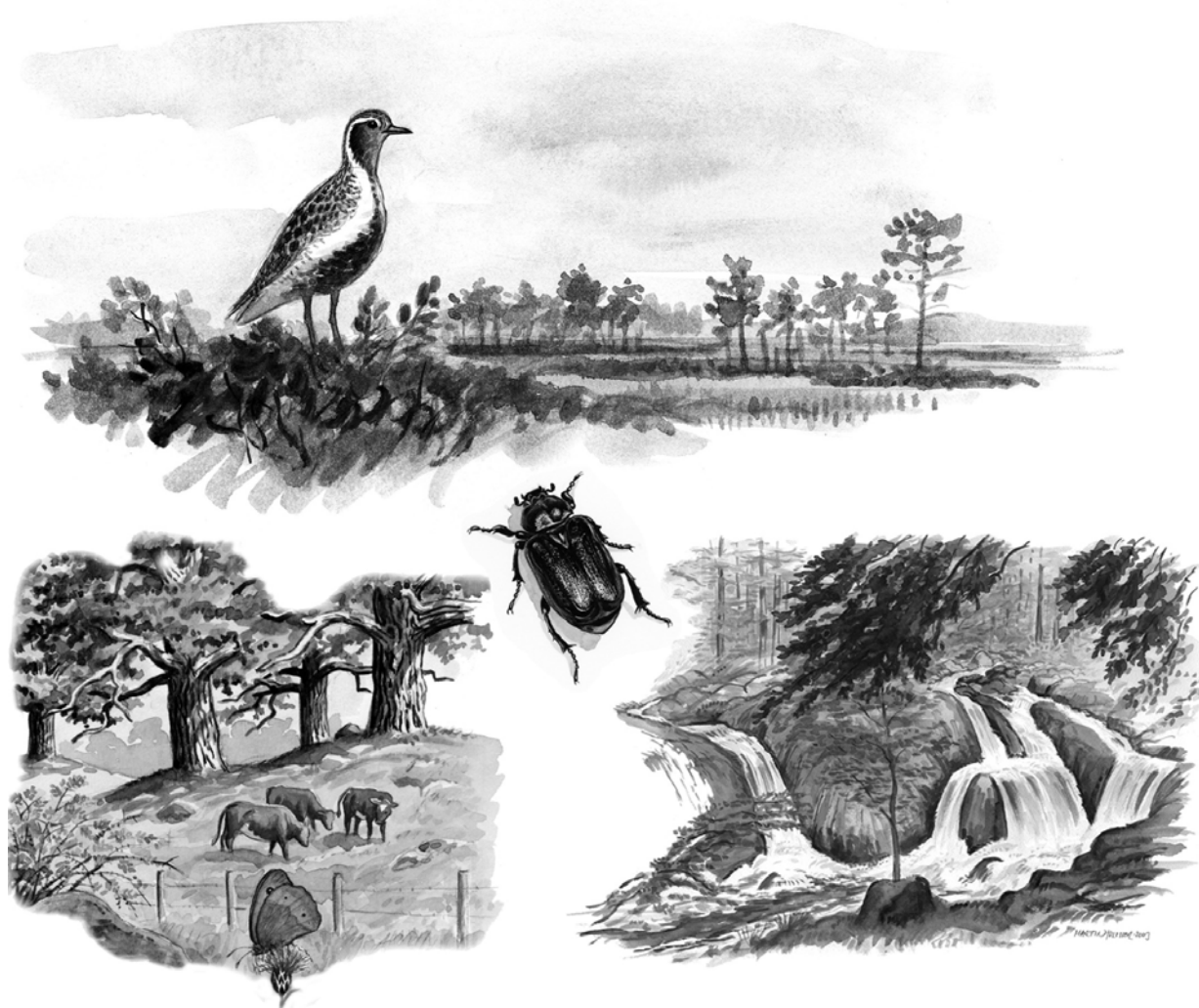

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0520037 Breviks kile-Toftenäs

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingsmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0520037 Breviks kile-Toftenäs

Kommun: Tjörn

Områdets totala areal: 778 ha *Områdestyp:* pSCI, SPA

Biogeografisk region: Kontinental

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 1140 - Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten
- 1160 - Stora grunda vikar och sund
- 1170 - Rev
- 1210 - Annuell vegetation på driftvallar
- 1220 - Perenn vegetation på steniga stränder
- 1230 - Vegetationsklädda havsklippor
- 1310 - Ler- och sandsediment med glasört och andra ammonoiter
- 1330 - Salta strandängar
- 4030 - Ris- och gräsheddar nedanför trädgränsen
- 6230 - Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen*
- 6270 - Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*
- 6410 - Fuktängar med blåtåtel eller starr
- 6430 - Högörtssamhällen
- 7230 - Rikkärr
- 8220 - Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar
- 8230 - Pionjärvegetation på silikatrika bergytor
- 9070 - Trädklädd betesmark
- A140 - Ljungpipare
- A151 - Brushane
- A166 - Grönbena
- A193 - Fisktärna
- A338 - Törnskata

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

även följande naturtyper finns:

4010 - Fukthedar

6210 - Kalkgräsmarker

6510 - Slätterängar i låglandet

följande naturtyper inte finns eller inte har naturtypsstatus:

1220 - Sten- och grusvallar

6430 - Högörtängar

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k.

gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet med Natura 2000-området är att bevara det värdefulla odlingslandskapets natur- och kulturvärden med dess hävdgynnade flora och småskaliga jordbruk samt de grunda havsvikarna och hävdade strandängarna som är av stor betydelse för häckande och flyttande fågelarter.

Särskilt prioriterade naturtyper i området är 6230 och 6270.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i december 1996.

Beskrivning av området

Breviks kile-Toftenäs ligger på västra Tjörn och omfattar hela naturreservatet Breviks kile samt naturvårdsområdena Säby kile och Toftenäs. Hela området ligger inom riksintresse för naturvård och friluftsliv. Landmiljöerna inom området utgör också nationella bevarandeområden med odlingslandskapets natur och kulturvärden. Säby kile ligger också till största delen inom riksintresse för kulturmiljövård för områdets kulturlandskap med ålderdomlig form. Södra delen av Breviks kile utgör fågelskyddsområde och tillträdesförbud råder under tiden 1 april - 15 juli utanför särskilt anvisad gångstig eller utsiktsplats.

Breviks kile med omgivande markområden på västsidan av Tjörn har skyddats bland annat på grund av sin betydelse för fågellivet. Här finns goda häcknings-, rast- och övervintringsmöjligheter för många arter som är beroende av grunda havsvikar och betade strandängar. Speciellt utnyttjas den grunda viken av rastande vadare som storspov, gluttsnäppa, brushane och kärnsnäppa. Under våren och senhösten rastar också simänder och svanar här. Vegetationen utgörs av typiska havsstrandararter som t.ex. glasört, salttåg och gulkämpar. På fuktig ängsmark växer en högvuxen ört- och gräsflora med bl.a. kärrtörel, kvanne och fackelblomster. Ovanför strandängarna vidtar torrare marker. Där finns bl.a. gullviva, mandelblom och tjärblomster.

Området Toftenäs som utgör den västra delen av området, strax norr om Skärhamn, omfattar förutom själva Toftenäs också delar av Utänge ö, Säby ö samt Toftö. Det gränsar till reservaten Breviks kile och Säby kile. Områdena är starkt kuperade. Mäktiga bergsryggar i väst-östlig riktning med sprickdalar dominerar landskapsbilden. De kala bergsryggarna är formade av vittring och erosion. Strand- och grundområdena har en rik flora och ett varierat fågelliv. I dalgångarna bedrivs ett småskaligt jordbruk, som också har stora biologiska värden. Floran är slätter- och betesgynnad.

Säby kile omfattar den nordostliga delen av området, norr om Breviks kile. Hela viken är grund och den omges av strandängar och andra betesmarker. Floran är rik och här hittar man bl.a. den vackra kustarun (*Centaurium littorale*). I den inre delen av kilen mynnar Mabäcken och Säby å, som är havsöringförande. Vattenområdet i Säby kile karaktäriseras av mjukbottnar med framförallt natingarter och alger. Kilen är därför viktig som reproduktions- och uppväxtplats för många fiskar. Viken har också ett stort värde som rast- och näringsplats för många fågelarter.

Bevarandemål

Målsättningen för området är att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus för utpekade naturtyper och fågelarter.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter. Preliminära förslag anges inom parentes.

Markägarförhållanden

Tjörns kommun och ett stort antal privata markägare.

Vad kan påverka negativt

- Då området omfattar tre delområden med olika beslut kan det vara svårt att överblicka föreskrifterna för området.
- Området omfattas av tre äldre skötselplaner vilket försvårar överblicken av områdets skötsel.
- Flera skötselkrävande naturtyper sträcker sig över Natura 2000-områdets gränser vilket gör det svårt att överblicka vad som gäller för ett objekt.
- Igenväxning av öppna miljöer till följd av svag hävd, upphörande hävd eller nedläggning av åkerbruk.
- Övergödning av områdets grunda havsvikar till följd av näringsläckage från närliggande jordbruksmarker eller undermåliga avloppsanläggningar.
- Terrängkörning som kan orsaka markskador, skador på vattenmiljöer eller förändrad markhydrologi i utpekade naturtyper.
- Slitage från friluftaktiviteter. Framförallt avses slitage i strandnära naturtyper då flera av vikarna är populära badplatser.
- Hällmarkerna kan skadas av eldning. Risken är stor då området är välbesökt och hällarna tilltalande rast- och grillplatser.

Följande åtgärder regleras av reservatsföreskrifter:

- Nybyggnation för bostadsändamål. Särskilda bestämmelser finns för byggnation som behövs yrkesfiskets eller jordbrukets behöven men dessa varierar mellan reservaten.
- Muddring, sprängning, schaktning, tippning eller utfyllnad.
- All form av täkt, t.ex. bergtäkt eller torvtäkt.
- Framdragande av luft- eller markledning (gäller enbart Toftenäs).
- Anordnande av upplag (gäller Toftenäs och Breviks kile).
- Anordnande av bojförtöjning.
- Anläggande av brygga eller båthamn eller utbyggnad av befintlig brygga.
- Framföra motorbåt (gäller Breviks kile).
- Störning av häckande fåglar regleras i befintligt fågelskyddsområde genom tillträdesförbud under tiden 1 april - 15 juli.

Se även beskrivning av negativ påverkan under respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Befintligt skydd:

Hela området är skyddat som naturreservat. Södra delen av Breviks kile utgör dessutom fågelskyddsområde med tillträdesförbud 1 april - 15 juli utanför särskilt anvisad gångstig eller utsiktsplats.

Övergripande åtgärder:

- Se över om reservatsföreskrifterna är tillräckliga för att bevara Natura 2000-värdena i området. Det är önskvärt att sammanfatta områdets föreskrifter i ett beslut.
- Översyn/revidering av naturreservatens skötselplaner för att bättre anpassa dem till målet på gynnsam bevarandestatus för utpekade naturtyper och fågelarter. Det är önskvärt att utarbeta en skötselplan som omfattar hela området och beskriver utpekade naturtyper.

- Naturtypsobjekt som ej omfattas av åtgärdsplaner bör ses över och lämpliga skötselåtgärder vidtagas.
- Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela och inte delar av objekt inkluderas i Natura 2000-området.
- Inventering av utpekade naturtyper samt utpekade fågelarter och deras livs-/rastmiljöer (kommer att genomföras i basinventeringen).
- Utvärdering av minkens påverkan på häckfågelfaunan. Vid omfattande negativ påverkan bör jakt på mink genomföras. Möjligheten till sådan jakt bör skrivas in vid revision av föreskrifter för området.

Skötsel:

- Skötseln bör utföras enligt upprättade åtgärdsplaner där sådana finns. Skötseln omfattar i huvudsak röjning av inväxande träd och buskar i öppna naturtyper samt bibehållen eller utökad betesdrift i hävdgynnade miljöer.

Se även bevarandeåtgärder under respektive naturtyp och art.

Bevarandestatus

Skrivs efter utförd baskartering.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Hultengren, S., Olsson, K. 1995: Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturarv. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, rapport 1995:21. ISSN 1104-487X.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Skötselplan för naturesservatet Brevikskile. Beslut 1970-10-25.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Skötselplan för naturvårdsområdet Säby kile. Beslut 1985-10-31.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Skötselplan för naturvårdsområdet Toftenös. Beslut 1995-12-21.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Våtmarker i Göteborg och Bohus län.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

1140 Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten

Beskrivning: Grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation men med stora mängder blågrönalger (cyanobakterier) och kiselalger. Fintrådiga alger kan förekomma. Naturtypen är viktig för änder och vadarfåglar som söker föda i de grunda bottnarna. Habitatet/Naturtypen avgränsas mot andra strandmiljöer vid medelhögvattennivån och den lägsta lågvattennivån avgränsas mot djupare vattenmiljöer. Naturtypen förekommer i de inre delarna av områdets vikar men utbredningen är oklar. Naturtypen är känslig för ökad näringstillförsel och försämrad vattenkvalitet.

Bevarandemål: Areal
-Arealen ler- och sandbottnar ska vara minst x hektar.

Struktur och funktion
-Halten totalkväve, totalfosfor respektive klorofyll a ska uppfylla minst "God ekologisk status" enligt bedömningsgrunder för kust och hav.

-Täckningsgraden av flytande trådalger ökar inte och är <30 % i minst 90 % av vikarna.

-Täckningsgraden av vass/säv ska inte öka mer än x (10) %.

Typiska arter
-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan: - Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Detta fenomen orsakas av övergödning. Algmattorna har ett antal sekundära effekter som att de ger upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga exudater, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla.

- Försämrat vattenutbyte.
- Utsläpp av olja och kemikalier.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1170 Rev

Beskrivning: Geologiska och/eller biologiska bildningar som förekommande på hård- eller mjukbotten. Reven är topografiskt avskiljda genom att de höjer sig över havsbotten i den littorala eller sublittorala zonen.
Reven kan bestå av geologiska formationer som block och hållar och/eller biogena bildningar.
Revmiljön karaktäriseras av en zonerings av bentiska samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar. Musselbankar ingår i detta habitatär om de har en täckningsgrad över 5-10%.
Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50% i mjukbottenytan samt där biogena bildningar understiger 5-10% av täckningsgraden.
Naturtypen är bl.a. känslig för försämrade vattenkvalitet, slitage och förändrad vågregim.

Bevarandemål: Areal
-Arealen rev ska vara minst x hektar.
-Arealen av undergruppen biogena rev ska vara minst y hektar.

Struktur och funktion
-Halten totalkväve, totalfosfor respektive klorofyll a ska uppfylla minst "God ekologisk status" enligt bedömningsgrunder för kust och hav.

-I minst 90 % av den totala arealen har bottenarna en naturlig struktur och zonerings, ej utsatta för fysisk påverkan.

-Minst 95 % av arealen av de biogena reven skall vara fria från fysisk påverkan.

Typiska arter
-Täckningsgraden och djuputbredningen av utvalda makroalger ska bibehållas eller öka i minst 90 % av arealen.

- (Mål för typiska arter av ryggradslösa djur på biogena rev är ej klart.)

Negativ påverkan: - Övergödning, vilket resulterar i minskat siktdjup och därmed påverkar artsammansättningen. Bottenar och fleråriga alger täcks av fintrådiga ettåriga alger. Blåstångsbältenas djuputbredning minskar. Ökad sedimentation av organiskt material kan ge upphov till syrebrist på bottenarna.
- Uppförande och drift av vindkraftverk. Fiskar kan påverkas negativt av vibrationer som uppstår nära snurran. Under uppförandestadiet störs botten och uppvirvling av botten sediment kan störa primärproduktionen. Påverkan på fåglarna är ännu okänd, eventuellt kan flyttfåglars navigeringsförmåga störas.
- Utsläpp av olja och kemikalier. Närliggande fartygsleder innebär stor risk för oljeutsläpp/läckage.
- Fiske med redskap som skadar bottenarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Trålning.
- Svall från fartyg kan påverka zoneringsen.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1210 Annuell vegetation på driftvallar

Beskrivning: Kväverika driftvallar med vegetation av ettåriga växter. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som små "vallar" längs stränderna. Karaktärsarter: Vanliga arter är gåsört, kvickrot och mållor (*Atriplex* spp). Vid välhävda förhållanden förekommer bl.a. marviol och trampört, i ohävda miljö t. ex. åkertistel, snärjmåra, renfana och gulsporre. Denna naturtyp är relativt vanligt förekommande längs våra kuster. I och med att blåstången försvinner ändras också karaktären på dessa driftvallar. Stora driftvallar av blåstång har blivit mera sällsynta. Driftvallar bestående av vass och rödalger har blivit vanligare. Rensning av just dessa stränder kan vara positiv. Att uppskatta totalförekomst är dock svårt. Naturtypens utbredning i området är oklar. Naturtypen är bl.a. känslig för slitage.

Bevarandemål: Areal
-Antalet vikar med tångvallar ska vara minst x st.

Struktur och funktion
-Arealen tångvallar ska inte minska mer än 20 %.

Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.

Negativ påverkan: - Med blåstångens försvinnande ändras dessa vallars karaktär.
- Oljeutsläpp.
- Städning av stränderna.
- Tångtäkt (i vissa fall).

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).

- Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

Beskrivning: Steniga stränder med flerårig vegetation på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Naturtypen är vanligen ohävdad. Karaktärsarter är strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot, röllika och strandkvanne. Denna naturtyp är relativt vanlig längs Sveriges kuster. Vid val av områden bör man därför lägga särskild vikt vid deras representativitet och förekomsten av hotade och sällsynta arter. Övergödningen påverkar dock artsammansättningen på dessa stränder. Dessutom är exploateringstrycket stort, särskilt i storstadsregionerna. Naturtypens utbredning i området är oklar. Naturtypen är känslig för slitage.

Bevarandemål: Areal
-Arealen perenn vegetation på steniga stränder ska vara minst x hektar.

Struktur och funktion
-Täckningsgraden av träd ska understiga x (5) % och busktäckningen ska understiga y (25) %.

-Täckningsgraden av vresros och andra främmande arter ska understiga x (2) m²/ha.

Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.

-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan: - Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger.
- Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen.
- Oljeutsläpp.
- Stentäkt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsviare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1230 Vegetationsklädda havsklippor

Beskrivning: Havsklippor med gräs- och örtvegetation. De har en varierande vegetationstäckning beroende bl.a på havets påverkan, geologi och geomorfologi. På de mest utsatta klipporna finns vegetationsfria klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet och gräsbevuxna klippphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras. Längre inåt landet där klipporna är mer skyddade kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig. Karaktärsarter är bl.a. trift, marrisp, strandglim och gulkämpar och skörbjuggsört. Närmast vattenlinjen finner man ofta blågrönalgen *Calothrix scopulorum* och skorplavar. Naturtypens utbredning i området är oklar. Naturtypen är känslig för slitage.

Bevarandemål: Areal
-Arealen vegetationsklädda havsklippor ska vara minst x hektar.

Struktur och funktion
-Täckningsgraden av träd ska understiga x(5) % och busktäckningen ska understiga y(25) %.

Typiska arter:
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka.

-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.

Negativ påverkan: - Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen.
- Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik.
- Förekomst av mink.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvi vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1310 Ler- och sandsediment med glasört och andra annueller

Beskrivning: Ler- och sandsediment som periodvis översvämmas av saltvatten, huvudsakligen koloniserade av glasört och andra annueller eller gräs. Saltrika fläckar, s.k skonor eller saltbrännor, kan förekomma. Typen är ofta välhävdad och finns ofta som inslag i 1330 "Salta strandängar". På grund av minskande hävd av strandängar, riskerar även denna naturtyp att minska. Naturtypen förekommer sparsam och spritt i området. Naturtypen är känslig för igenväxning, näringstillförsel och förändrad hydrologi.

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen ler- och sandsediment ska vara minst x (4,7) hektar.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara avbetad varje år vid vegetationsperioden slut.</p> <p>-Minst 80 % av vattenstranden ska vara s.k. "blå bård", d.v.s. vass/havssäv/rörflen ska inte förekomma på landstranden i täta bestånd (>10 m2).</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. (Minst 1 typisk art ska finnas i objektet.)</p> <p>-Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	<p>- Upphörd hävd på omgivande strandängar.</p> <p>- Dräneringar för att påskynda avrinningen från den omgivande strandängen eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra biotopens karaktäristiska flora på grund av den minskade saltvattenspåverkan som blir följden.</p> <p>- Uppodling och invallningar.</p> <p>- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande tång och alger. I äldre tider förekom tångtäkt och därigenom hölls strandområdena fria från större tångvallar/driftvallar.</p> <p>- Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen.</p> <p>Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<p>- Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).</p> <p>- Regelbundet bete på omgivande strandängar.</p> <p>Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	Formuleras efter genomförd basinventering.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvi vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1330 Salta strandängar

<i>Beskrivning:</i>	<p>Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten med salinitet vanligen över 1,5%. Dessa är eller har tills nyligen varit präglade av slätter och/eller betesdrift. Karaktäristiskt är inslaget av saltrika fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vattnet från översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällena har speciella anpassningar till hög salthalt. Denna naturtyp finns sparsamt representerad i Sverige och minskar på grund av upphörd beteshävd. Naturtypen förekommer spritt i hela området och utgör en avsevärd del av arealen inom området. Större delen av arealen har uprättade åtgärdsplaner. Naturtypen är känslig för igenväxning, näringstillförsel, förändrad hydrologi och minskad saltpåverkan.</p>
---------------------	---

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <ul style="list-style-type: none"> -Arealen salta strandängar ska vara minst x(74) hektar. <p>Struktur och funktion</p> <ul style="list-style-type: none"> -Minst 95 % av arealen ska vara avbetad varje år vid vegetationsperioden slut. -Arealen skonor och saltfrätor minskar inte mer än x %. -Minst 80 % av vattenstranden ska vara s.k. "blå bärd", d.v.s. vass/havssäv/rörflen ska inte förekomma på landstranden i täta bestånd (>10 m2). -Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska vara högst x %. <p>Typiska arter</p> <ul style="list-style-type: none"> -Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. -Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.
<i>Negativ påverkan:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Upphörd hävd, men också överbete som kan missgynna naturtypens karakteristiska flora. - Strandängens karaktäristiska flora och fauna missgynnas av minskad saltvattenspåverkan. - Kvävededfall, vilket påverkar artsammansättningen. - Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger. I äldre tider förekom tångtäkt och därigenom hölls strandområdena fria från större tångvallar/driftvallar. - Överbete. Alltför intensivt betetryck kan påverka den karaktäristiska floran negativt. - Uppodling och invallningar. <p>Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen). - Regelbunden skötsel enligt upprättade åtgärdsplaner. - Upprättande av skötseldokument för de delar som saknar sådana. <p>Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	Formuleras efter genomförd basinventering.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

4030 Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen

Beskrivning: Torra till friska hedar på silikatrika podsoljordar, betingade av bete, bränning m.m. Vegetationstyperna uppvisar stor variation beroende på underlag, successionsfaser, fuktighet och hävdintensitet. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln. Hedar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt bete (i vissa fall slätter), röjning av igenväxningsvegetation samt i vissa fall bränning för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. Naturtypen förekommer spritt i hela området och utgör en avsevärd del av den hävdade arealen inom området. Flera av hedobjekten sträcker sig utanför Natura 2000-området. För större delen av arealen finns åtgärdsplaner upprättade. Naturtypen är bl.a. känslig för igenväxning och näringstillförsel.

Bevarandemål: Areal
-Arealen torra hedar ska vara minst x(47) hektar eller öka.

Struktur och funktion
-Minst x hektar ska vara väl avbetade varje år vid vegetationsperiodens slut (med ”väl avbetad” menas att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker).
Fotnot: arealen välbetad mark ska vara >95% av den betade arealen

-Andelen bar jord ska vara minst x%.

-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap ska vara högst x%. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Det ska finnas minst x stycken grova och x stycken ihåliga lövträd.

Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna a,b, c etc ska förekomma i minst y% av provytorna.

Negativ påverkan:

- Oklar gränsdragning av Natura 2000-området. I flera objekt som omfattas av åtgärdsplaner ligger endast en del av objektet inom Natura 2000.
- Utebliven eller olämplig skötsel (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.).
- Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av djur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Insådd av för naturtypen främmande arter.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder:

- Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela, och inte delar av, naturtypobjekten omfattas av Natura 2000.
- Regelbundet bete enligt upprättade åtgärdsplaner.
- Upprättande av skötseldokument för de delar som saknar sådana.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6230 Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen*

Beskrivning: Gräsmarker med stagg på silikatrika jordar. Vegetationen uppvisar stor variation. De artrika staggsamhällena har betingats av ängsbruk och betesdrift med i regel en lång kontinuitet. Då dessa äldre typer av fodermarker, ängar och betesmarker, har fått minskad ekonomisk betydelse har de också minskat i utbredning. Naturtypen förekommer spritt i området på några mindre delytor. Naturtypen är känslig för igenväxning, näringstillförsel och förändrad hydrologi.

Bevarandemål: Areal
-Arealen artrika stagg-gräsmarker ska vara minst x hektar eller öka.

Struktur och funktion

-Minst x hektar ska vara välhävda varje år vid vegetationsperiodens slut (med "välhävda" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, jättegröe, samt blommande exemplar av grenrör, rörfilen och älgört).

-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdat landskap ska vara mellan x och y %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Alla diken med en avvattnade effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.

Negativ påverkan:

- Oklar gränsdragning av Natura 2000-området. I flera objekt som omfattas av åtgärdsplaner ligger endast en del av objektet inom Natura 2000.
- Utebliven eller olämplig skötsel (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.).
- Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela, och inte endast delar av, naturtypobjekten omfattas av Natura 2000.
- Regelbundet bete enligt upprättade åtgärdsplaner.
- Upprättande av skötseldokument för de delar som saknar sådana.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6430 Högörtssamhällen

Beskrivning: Naturtypen förekommer inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

8230 Pionjärvegetation på silikatrika bergytor

Beskrivning: Tidvis mycket torra, silikatrika bergytor med pionjärvegetation som domineras av fetbladsväxter, mossor och lavar. Naturtypen är i regel beroende av bete. Den anknyter till 8220. Många objekt i Norrland och även i södra Sverige är förmodligen beroende av tillfälliga störningar t.ex. brand. Relativt vanlig naturtyp som förekommer i hela landet. Är dock ofta stadd i igenväxning. Naturtypen förekommer spritt i området. Samtliga dokumenterade objekt omfattas av upprättade åtgärdsplaner. Naturtypen är känslig för slitage, näringstillförsel och igenväxning.

Bevarandemål: Areal
-Arealen pionjärvegetation på silikatrika bergytor ska vara minst x hektar.

Struktur och funktion

-Träd- och busktäckningen ska understiga x (5) %.

-Minst 95 % av objekten och arealen ska vara avbetade varje år vid vegetationsperioden slut.

Typiska arter

-Förekomsten och täckningsgraden av typiska lavar och kärlväxter ska bibehållas eller öka.

Negativ påverkan: - Igenväxning av angränsande marker.
- Gödning av marken.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Skötsel enligt upprättade bevarandeplaner.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6270 Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*

Beskrivning: Torra till friska gräsmarker i låglandet, ofta på kalkfattig grund, med lång kontinuitet av betesdrift. Markerna kan i tidigare skeden ha varit hävdade genom slätter. De är mer eller mindre ogödslade och har en artrik vegetation av hävdgynnade kärlväxter och svampar. Träd kan förekomma, dock får trädskiktets krontäckning inte överstiga 25 %. Vid tätare krontäckning övergår typen i 9070. Naturtypen uppvisar i landet en mycket stor variation. De torra typerna kan vara örtrika, vara av fårsvingeltyp eller vara hållmarkstorrängar. De friska typerna utgörs av ängsartade rödvensamhällen, örtrika typer, artrika fårsvingelsamhällen eller samhällen av skogsnäva-typ. Objektets hävdhistoria bör i första hand vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slätter även fortsättningsvis hävdas genom slätter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. Naturtypen förekommer spritt i hela området och utgör en avsevärd del av den hävdade arealen inom området. Några av objekten sträcker sig utanför Natura 2000-området. För större delen av arealen finns åtgärdsplaner upprättade. Naturtypen är bl.a. känslig för igenväxning, näringstillförsel och förändrad markhydrologi.

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <ul style="list-style-type: none"> -Arealen artrika låglandsgräsmarker ska vara minst x hektar eller öka. <p>Struktur och funktion</p> <ul style="list-style-type: none"> -Minst x hektar ska vara välhävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med "välhävdat" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker). -Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, samt blommande exemplar av grenrör, hundäxing och hässlebrodd). -Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdat landskap ska vara mellan x och y %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag). -Antalet hamlade (lövtuktade) träd ska vara minst x stycken. -Antalet grova träd ska vara minst x stycken och antalet ihåliga träd ska vara minst x stycken. <p>Typiska arter</p> <ul style="list-style-type: none"> -Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna. -Förekomsten av typiska fjärilsarter och spillningslevande bladhorningar ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av arterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av transekterna.
<i>Negativ påverkan:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Oklar gränsdragning av Natura 2000-området. I flera objekt som omfattas av åtgärdsplaner ligger endast en del av objektet inom Natura 2000. - Utebliven eller olämplig skötsel (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.). - Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. - Tillskottsutfodring av ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. - Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan. - Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar. <p>Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela, och inte delar av, naturtypsobjekten omfattas av Natura 2000 - Regelbunden skötsel enligt upprättade åtgärdsplaner. - Upprättande av skötseldokument för de delar som saknar sådana. <p>Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	Formuleras efter genomförd basinventering.
<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

1160 Stora grunda vikar och sund

Beskrivning: GStora grunda vikar och sund med begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska djur- och växtsamhällen. Gränsen för grunt vatten kan definieras genom närvaro av ålgräs- eller natesamhällen och maxdjupet utgörs av de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredning (enskild planta gäller). Vid begränsad fältkännedom om vegetationens utbredning samt vid frånvaro av vegetation sätts gränsen för habitatet vid 10 m djupkurvan. Vikarna är större än 25 ha. Avgränsning mot land går vid medelhögvattennivån utom när substratet utgörs av ler och sandbottnar som delvis blottar (1140), då börjar habitatet vid 1140:s nedre gräns, den lägsta lågvattennivån. Naturtypens avgränsning i området är oklar. Naturtypen är känslig för ökad näringstillförsel och försämrade vattenkvalitet.

Bevarandemål:

Areal
-Arealen stora grunda vikar och sund ska vara minst x hektar.

Struktur och funktion
-Arealen ålgräsbevuxen botten ska vara minst x hektar och ålgräs ska finnas ner till minst y meters djup.
-Halten totalkväve, totalfosfor resp. klorofyll a ska uppfylla minst "God ekologisk status" enligt bedömningsgrunder för kust och hav.
-Täckningsgraden av flytande trådalger ökar inte och är <30 % i minst 90 % av vikarna.
-Täckningsgraden av vass/säv ska inte öka mer än x (10) %.

Typiska arter
- Utbredningen av typiska arter av makroalger ska bibehållas eller öka i minst 90 % av arealen.
- Antal häckande par av typiska fågelarter som använder naturtypen vid födosök är konstant eller ökar.
- (Mål för typiska arter av bottenfauna enligt bedömningsgrunder för kust och hav är ej klart.)
- (Mål för typiska arter av ryggradslösa djur på biogena rev är ej klart.)

Negativ påverkan:

- Övergödning, vilket resulterar i minskat siktdjup, igenväxning och förändrad artsammansättning. Övergödningen orsakar även ökad sedimentation och syrebrist på bottenarna.
- Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Även detta fenomen orsakas av övergödning, men algmattorna har ett antal sekundära effekter som att de ger upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga exudater, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla.
- Fiske med redskap som skadar bottenarna och icke selektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Utsläpp av olja och kemikalier.
- Störning med fritidsbåtar och vattenskotrar.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Inventering av naturtypens utbredning och bevarandestatus (genomförs i basinventeringen).

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar

Beskrivning: Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar förekommer ofta i anslutning till typerna 8110 och 8230. Naturtypen är vanlig i Sverige och dess främsta naturvårdsintresse ligger i dess roll som livsmiljö för t.ex. lavar och rovfåglar. Naturtypen förekomst eller utbredning i området är oklar. Naturtypen är känslig för slitage.

Bevarandemål: Areal
-Arealen klippvegetation på silikatrika bergssluttningar ska vara minst x ha.

Struktur och funktion

-Andelen vegetationsfri mark (exkl. skorplavar) ska inte minska mer än x %.

-Träd- och busktäckningen ska understiga x % och ska inte öka mer än y (30) %.

-Bergyta som är obeskyddad av träd under större delen av dagen ska inte minska mer än x (10) %.

Typiska arter

-Förekomsten och täckningsgraden av typiska lavar och kärlväxter ska bibehållas eller öka.

Negativ påverkan: - Bergtäkt.
- Substratet är känsligt för slitage från t.ex. friluftsliv.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6410 Fuktängar med blååtätel eller starr

Beskrivning: Fuktängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. I typen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”. b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtätel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. Naturtypen förekommer spritt i hela området och utgör en avsevärd del av den hävdade arealen inom området. Några av objekten sträcker sig utanför Natura 2000-området. För större delen av arealen finns åtgärdsplaner upprättade. Naturtypen är bl.a. känslig för igenväxning, näringstillförsel och förändrad markhydrologi.

Bevarandemål: Areal
-Arealen fuktängar med blååtätel eller starr ska vara minst x hektar eller öka.

Struktur och funktion
-Minst x hektar ska vara välhävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med ”välhävdad” menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).

-Minst x % av vattenstranden ska vara blå bård. Störvuxna igenväxningsindikatorer ska inte förekomma i täta bestånd större än 10 m² (störvuxna igenväxningsindikatorer är vass, rörflen, jättegröe, kaveldun eller sjösäv).

-Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska högst vara x %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Alla diken med en avvattande effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.

Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.

-Förekomsten av typiska fågelarter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken häckande par av de typiska fågelarterna a, b, c etc. ska förekomma i naturtypen.

Negativ påverkan: Oklar gränsdragning av Natura 2000-området. I flera objekt som omfattas av åtgärdsplaner ligger endast en del av objektet inom Natura 2000.

- Utebliven eller olämplig skötsel (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.).
- Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela, och inte delar av, naturtypsobjekten omfattas av Natura 2000.
- Regelbunden skötsel enligt upprättade åtgärdsplaner.
- Upprättande av skötseldokument för de delar som saknar sådana.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

9070 Trädklädd betesmark

Beskrivning: Betesmarker bevuxna med träd och buskar med en krontäckning av minst 25%, antingen hagar med ett glest trädskikt av björk, ek eller andra trädslag, eller dungar av skog i en för övrigt öppen hagmark eller betade skogar med kontinuitet på tidigare utmarker. Hagmarker med grova lövträd är speciellt värdefulla eftersom träden i regel är artrika vad gäller lavar, svampar och evertebrater, med ofta flera rödlistade arter. Floran och faunan i övrigt varierar i hög grad beroende på typ av trädklädd betesmark och var i landet den uppträder. Naturtypen förekommer här som ekbevuxna bestånd på två delobjekt i den nordöstra delen av området (Säby kile) och omfattas av upprättad åtgärdsplan. Naturtypen är känslig för igenväxning och beskuggning av fältskikt och de gamla hagmarksträden. Vidkroniga träd, som växt upp i öppet solbelyst läge, måste även fortsättningsvis ha ljus och värme för att inte konkurreras ut. Många av de organismer som lever på dessa träd, t.ex. lavar och insekter minskar vid ökad beskuggning. Fältskiktet behöver ljus och fortsatt hävd för att inte grässvålen ska luckras upp och kärlväxterna utkonkurreras av skuggtåliga arter.

Bevarandemål:

Areal

-Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst x ha eller öka.

Struktur och funktion

-Minst x ha ska vara välhävda varje år vid vegetationsperiodens slut (med ”välhävda” menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker och ca 5 cm på fuktiga marker, samt att lövförna aldrig har en täckningsgrad på mer än 5%).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5% täckning eller frekvens (Negativa indikatorarter är; hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, blåbär, lingon samt grenrör och hässlebrodd).

-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävda landskap ska vara mellan x % och y %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (d.v.s. träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Antalet hamlade (lövtuktade) träd ska vara minst x stycken.

-I naturtypen ska det finnas minst x stycken grova och x stycken ihåliga lövträd.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.

-Förekomsten av typiska lavararter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska lavararterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.

Negativ påverkan:

- Oklar gränsdragning av Natura 2000-området. Endast en del av de aktuella objekten ligger inom Natura 2000-området.
- Minskad hävd på grund av färre antal betesdjur.
- Igenväxning med träd och buskar.
- Gödning, samt läckage av bekämpningsmedel och gödning från omkringliggande jordbruksmarker med eutrofiering och utarmning av floran som följd.
- Stödutfodring och vinterbete, också med eutrofiering som följd.
- Ökat graninslag i lövträdsbärande hagmarker.
- Luftföroreningar, främst bilavgaser från angränsande större vägar, kan utarma den känsliga epifytfloran av lavar och svampar som är knutna till gamla grova ekar. Ett ökat kvävenedfall kan förändra artsammansättningen i fältskiktet. I delar av landet kan även sur nederbörd påverka förutsättningarna för många arter.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder:

- Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela, och inte delar av, naturtypobjekten omfattas av Natura 2000.
- Skötsel och restaureringsåtgärder enligt upprättad åtgärdsplan.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus:

Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning:

Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

7230 Rikkärr

Beskrivning: Öppna eller halvöppna fuktiga eller våta miljöer starkt påverkade av kalkhaltigt vatten. Miljön karakteriseras av arter som tätört, olika orkidéer, majviva, skorpionmossor och kalkkrävande mollusker. Många rikkärr, särskilt i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog. Naturtypen förekommer i ett objekt i områdets östra del. Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi och hydrokemi.

Bevarandemål:

Areal
-Arealen rikkärr ska vara minst x hektar eller öka.

Struktur och funktion
-Täckningsgraden av ristuvor ska inte vara mer x %.

-Vegetationshöjden ska inte vara högre än x cm.

-Utbredningen av fastmattor ska vara minst x % eller öka.

-Utbredningen av mjukmattor ska vara minst x % eller öka.

-Minst x hektar ska vara väl hävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med ”väl hävdad” menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).

-Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av den negativa indikatorarten vass större än x (100) m²/ha ska inte förekomma.

-Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av de negativa indikatorarterna blååtäl eller älgört större än x (20) m²/ha ska inte förekomma.

-Krontäckning av träd och buskar ska vara mellan 0 och x %.

-Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (med ”vedartad igenväxningsvegetation” menas träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att beteshävdan blivit för svag).

-Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. Alla diken med avvattande effekt ska vara igenlagda senast år 2030.

Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxtsarter bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.

-Förekomsten av typiska mossarterna bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska mossarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.

<i>Negativ påverkan:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Oklar gränsdragning av Natura 2000-området. Endast en del av det aktuella rikkärrat ligger inom Natura 2000-området. - Markavvattningsföretag och dämning i och i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. - Genom att anlägga bilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras. - Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära att näringsämnen läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena ändras. - Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. - Spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. - Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. - Vissa av de öppna källkärrarna med hävdgynnad flora hotas av igenväxning eller är under igenväxning pga av upphörd hävd. - Intensivt bete med tillhörande tramp kan skada bottenskiktet i främst blöta rikkärr. <p>Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.</p>
--------------------------	---

<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela, och inte delar av, naturtypsobjektet omfattas av Natura 2000. - Regelbunden skötsel enligt upprättad åtgärdsplan.
---------------------------	---

Se även bevarandeåtgärder på områdesnivå.

<i>Bevarandestatus:</i>	Formuleras efter genomförd basinventering.
-------------------------	--

<i>Uppföljning:</i>	Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.
---------------------	---

A140 Ljungpipare; *Pluvialis apricaria*

<i>Beskrivning:</i>	<p>Ljungpiparen häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer. I norra Sverige är det en karaktärsart på fjällhedar och lokalt även på större, trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på trädlösa högmossar, samt ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet. Arten kräver stora sammanhängande öppna områden. Ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 ha. Överstiger den öppna arealen 30 ha uppträder arten tämligen regelbundet, men det är först när den sammanhängande arealen öppen mark är större än 90 ha som arten finns på alla mossar. De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden. Arten rastar gärna på stränder och i strandnära hävdade miljöer. Arten är vanligt förekommande som rastande i området. Arten är på rastlokalen känslig för störning och försämringar av födounderlaget.</p>
---------------------	--

<i>Bevarandemål:</i>	Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.
----------------------	--

Negativ påverkan: - Bristande kunskap om förekomsten av arten och dess rastmiljöer i området.
- Exploatering av stränder, grunda havsvikar eller strandnära miljöer.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.
- Oljeutsläpp.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A151 Brushane; *Philomachus pugnax*

Beskrivning: Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordtytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Som rastlokaler utnyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottenar, men även översvämmade åker- eller betesmarker. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen). Arten är vanligt förekommande som rastande i området. Arten är på rastlokaler känslig för störning och försämring av födounderlaget.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: - Höga halter av olika miljögifter i marin miljö, särskilt på rastplatserna längs Europas kuster, kan innebära ett hot.
- Oljeutsläpp.
- Bristande kunskap om förekomsten av arten och dess rastmiljöer i området.
- Exploatering av stränder och grunda havsvikar.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A166 Grönbena; *Tringa glareola*

Beskrivning: Grönbenans lämpliga häckningsmiljöer utgörs av sankade stränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder. Den är särskilt vanlig i områden med flarkmyrar. De högsta tätheterna hittar man i stora sammanhängande våtmarkspartier, men arten häckar regelbundet även vid mindre skogsomgärdade myrar. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär. Arten är vanligt förekommande som rastande i området. Arten är på rastlokalen känslig för störning och försämring av födounderlaget.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

- Bristande kunskap om förekomsten av arten och dess rastmiljöer i området.
- Exploatering av stränder, grunda havsvikar eller strandnära miljöer.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.
- Oljeutsläpp.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A193 Fisktärna; *Sterna hirundo*

Beskrivning: Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räv bör hindras nå häckningsplatserna. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 km². De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssudden. Arten förekommer som häckfågel i området. Arten är känslig för störning, bopredation och igenväxning.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

- Bristande kunskap om artens häckningsförekomst i området.
- I innerskärgårdarna och större insjöar medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar.
- Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.
- Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner.
- Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A338 Törnskata; *Lanius collurio*

Beskrivning: Arten behöver tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor. På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög. För törnskatans del är det viktigt att buskar (t.ex. nypon, slån och björnbär) lämnas kvar i betesmarkerna och ej slentrianmässigt röjs bort. Optimala hyggen för törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskärmar, d.v.s. den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 ha. Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika. Arten förekommer som häckfågel i området.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

- Bristande kunskap om artens häckningsförekomst i området.
- Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygder, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.
- Hårt bete och bortröjning av buskar. Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnsikator.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Översyn av upprättade åtgärdsplaner där häckning av törnskata dokumenteras. Viktigt att buskar ej slentrianmässigt röjs bort.

Se även bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare